

Інновації у
проєктуванні
професійного
становлення
фахівців в
університетському
просторі

Збірник матеріалів конференції

Державний заклад «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського»

Інновації у проектуванні професійного становлення фахівців в
університетському просторі

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
State institution "South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky" (Ukraine) Department of Pedagogy
State scientific institution

Ukrainian Institute of Scientific and Technical Expertise and Information (Ukraine)
Ivan Zyazyun Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Educational
Sciences of Ukraine (Ukraine)

Southern Scientific Center of the National Academy of Sciences and the Ministry of Education and
Science of Ukraine

Jon Kryange State Pedagogical University (Moldova)

Iliia State University (Georgia)

Higher School of Sports Education (Poland)

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE

**«Innovations in the design of the professional
formation of specialists in the university space»**

Odesa – 2024

Інновації у проектуванні професійного становлення фахівців в
університетському просторі

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського» (Україна)

Кафедра педагогіки

Державна наукова установа

Український інститут науково-технічної експертизи та інформації (Україна)

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна

НАПН України (Україна)

Південний науковий центр НАН і МОН України

Державний педагогічний університет імені Йона Крянге (Молдова)

Державний університет Іллі (Грузія)

Вища Школа Освіти У Спорти (Польща)

Збірник матеріалів
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«Інновації у проектуванні професійного
становлення фахівців в університетському
просторі»,**

Одеса 2024

**Друкується за рішенням Вченої ради Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Протокол № 17 від 27 червня 2024 року**

Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції *«Інновації у проектуванні професійного становлення фахівців в університетському просторі»* (Одеса, 20-22 травня 2024 року). Університет Ушинського, 2024. 220с.

Рецензенти:

Доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри філології Одеського національного морського університету
Тетяна Яблонська.

Доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інноваційних технологій та методики навчання природничих дисциплін Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» ***Олександра Ордановська***

Ірина БАРТЕНЄВА

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського», Одеса, Україна*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ІННОВАЦІЙНИМИ МЕТОДАМИ ЯК ОСНОВА УСПІШНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сьогодення потребує лідерів нової формації – це підготовка людини майбутнього, людини, яка відповідає вимогам ХХІ століття. Однією з особливостей інновацій у вищій освіті є докорінна зміна форм і методів навчання – перехід до освіти за компетентностями; орієнтація на освітні стандарти ЄС.

Сьогодні значна увага приділяється формуванню професійної культури майбутніх учителів у процесі їхньої підготовки у закладах вищої освіти. При цьому такі вчені, як Г.Дмитренко, А.Кребер, Б.Мільнер, В.Співак та ін., досліджують різні можливості формування професійної культури майбутніх учителів [3]. Однак все ще недостатньо відображені напрями формування цього аспекту в освітньому просторі закладу вищої освіти.

Мета дослідження полягає у формуванні професійної культури інноваційними методами як основи успішного становлення майбутнього вчителя; розкритті ролі та значення інновацій у сучасній вищій освіті; визначені ефективних методів та форм роботи у освітньому просторі вишів.

Ми погоджуємося з думками науковців (Г.Дмитренко, Г.Коленіков та ін.), що категорія «професійна культура» є багатоаспектною, оскільки характеризує водночас ступінь

оволодіння особистістю специфічним видом професійної діяльності, рівень її професійного становлення, особливості перебігу професійної діяльності, спосіб реалізації творчих здібностей у ході професійної діяльності. Процес та результати формування цього феномена в особистісному контексті залежать від рівня сформованості загальної культури, яка завжди буде позначатися на якості та результативності такої діяльності. У цьому співвідношенні загальна культура є тим базовим утворенням, що визначає основний зміст професійної культури та культурні засади діяльності в межах професії [4].

Для формування професійної культури майбутніх учителів ми використовували інноваційне навчання у освітньому процесі, зокрема інтерактивне.

У ході дослідження ми зазначили, що кожна інтерактивна гра відповідно до її мети могла виконувати різні функції, але кожна із них залежала від рівня знань та освіченості здобувача, а також його здатності до самостійної роботи.

Потрібно відзначити такі особливості ігрових форм у процесі професійного становлення майбутніх учителів під час вивчення педагогічних дисциплін у закладі вищої освіти: інтегративна – гра має поєднувати знання із декількох сфер, тому що орієнтуючись лише в якійсь одній темі здобувачу буде важко відстежувати причинно-наслідкові зв'язки, а також гра вільно може інтегрувати в собі декілька дисциплін; інтерактивна – участь у грі добровільна, що має спонукати здобувачів до мотивації у вивченні дисципліни, саморозвитку; взаємодія з викладачем відбувається за принципом «рівний-рівному»; гуманістичність – гра дає можливість не лише засвоєнню професійних знань, а ще й здатність оцінювати роль професії у розвитку людства та її вплив на суспільство і повсякденне життя; психологічна – сприяння взаємодії з іншими, покращення комунікації та безконфліктного

спілкування з опонентами, емпатійного ставлення до інших та до здатності адекватної самооцінки; соціальна – через гру можна навчитися здатності пізнавати професійні якості, пов'язувати їх із соціальними ролями [5].

Запроваджуючи ігрові форми у процес вивчення педагогічних дисциплін, доцільно дотримуватися таких напрямів: попередньої підготовки (визначення кола питань дискусії, форми її проведення, розподіл ролей між здобувачами); визначення обов'язкових атрибутів, які б забезпечували ефект несподіванки та сприяли б підвищенню емоційного фону заняття; наявності ігрових моментів навчального характеру для переключення уваги групи з одного питання на інше; обов'язкового підбиття підсумків гри за участю всіх її учасників.

У процесі інтерактивного навчання ефективно використовувалися інтерактивні прийоми, методи, технології навчання. О.Пометун об'єднує у групи відповідно до структурних компонентів інтерактивного навчального заняття, а саме: прийоми і методи створення позитивної атмосфери навчання й організації комунікації; прийоми та методи мотивації навчальної діяльності й актуалізації опорних знань, уявлень; прийоми і методи засвоєння нових знань, формування вмій, навичок, емоційно-ціннісних орієнтацій і ставлень; прийоми та методи узагальнення, систематизації знань, організації рефлексії пізнавальної діяльності [5].

Для формування професійної культури здобувачів вищої освіти, вмій оперативно реагувати на зміну проблемних ситуацій на практичних заняттях з педагогічних дисциплін у процесі комплексного розв'язання визначених професійних завдань, особливої важливості ми надавали деяким методам інноваційного навчання. Наприклад, таким, як метод case-study, мозковий штурм та метод портфоліо.

Мета методу аналізу конкретної ситуації (case-study) полягала в тому, щоб здобувачі проаналізували ситуацію, розібралися в її суті, запропонували можливі рішення та вибрали найкраще з них. Цей метод поділявся на етапи: підготовчий, ознайомлювальний, аналітичний і підсумковий. Здобувачі об'єднувалися в групи, їм пропонувалася тема для обговорення, надавався певний матеріал, а потім відбувалася дискусія. Викладач спрямовував процес дискусії та спонукав їх до взаємодії.

Хочемо зазначити про використання «мозкового штурму» – оперативного методу вирішення проблеми на основі стимулювання творчої активності здобувачів вищої освіти, у процесі якого учасникам обговорення пропонувалося висловити якомога більше варіантів вирішення ідеї.

Метод портфоліо (папка для документів) – здобувачі здійснювали збір, аналіз і вибір зразків своєї роботи, які відповідали оціночному критерію їхнього курсу (наприклад, дисципліна «Педагогіка», «Педагогіка у закладах вищої освіти»). Завдяки цьому методу у них формувалися навички критичного мислення та забезпечувалося більш глибоке розуміння дисципліни, що вивчається.

Практичний досвід використання технології портфоліо у фаховій підготовці майбутніх учителів вказував на позитивні зміни у навчальній та науково-дослідній діяльності здобувачів педагогічних спеціальностей. У процесі вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу здобувачі формували власне портфоліо й за результатами опитувань переважна більшість висловилися позитивно щодо даного нововведення у фахову підготовку, посилаючись на те, що це цікаво, оригінально, мотивує, спонукає до подальших звершень.

Спираючись на теоретичний аналіз досліджень технології «порт фоліо» та практичний досвід її використання, слід зазначити що воно дозволяло вирішити такі завдання як:

формування самоосвітньої компетентності здобувача вищої освіти, що дозволяло йому аналізувати й усвідомлювати власний шлях навчання; формування інноваційної особистості здобувача, розвиток уміння конструювати свої знання, орієнтуватись в інформаційному просторі; ставити перед собою завдання та поетапно розв'язувати їх; розвиток мотивації навчальної діяльності; розвиток організаційних, управлінських навичок, творчих здібностей; формування готовності здійснювати педагогічну діяльність інноваційного характеру; розвиток самооцінки, самоаналізу та професійної рефлексії здобувачів; комплексне оцінювання стилю педагогічної діяльності майбутнього вчителя.

Портфоліо майбутнього педагога репрезентувало рівень розвитку професійно важливих якостей та професійного становлення, дозволяло проаналізувати та спланувати шляхи й конкретні способи підвищення його ефективності; виступало засобом рефлексії навчальних досягнень у навчальній та науково-дослідній діяльності.

Однак, як зауважують науковці А.Кребер, Б.Мільнер, переважання деяких методів над іншими зовсім не означає їх вищу ефективність, а значною мірою залежить від суб'єктивних факторів: інформованості, досвіду й переваг викладачів [2]. Керуючись власним досвідом викладання педагогічних дисциплін в закладах вищої освіти, далі розкриваємо детальніше зміст деяких, на наш погляд, ефективних інтерактивних методів навчання.

Зокрема, метод симуляції, що передбачав моделювання та відтворення різних аспектів певної професійної діяльності, заміщення реальних об'єктів, процесів і явищ їх моделями. Основною відмінністю симуляції від рольових ігор було те, що вони відтворювали певні ситуації та проблеми, які були пов'язані зі сферою професійної діяльності; вони мали бути максимально наближеними до реальних умов,

визначалися комунікативними завданнями або проблемами, які вимагали особистісного ставлення здобувачів вищої освіти до фактів і подій.

Підготовка до заняття з використанням методу симуляції розпочиналася з вибору ситуації. На цьому етапі важливо було роз'яснити здобувачам, яке значення вона має для їх професійного розвитку. Для максимального наближення до реальності важливо було обирати справжні організації/заклади, у яких відбуватимуться відтворювані події. Також необхідно було зібрати й надати якомога повнішу інформацію про роль, яку вони відтворюватимуть, їхні завдання та обов'язки.

Для структурування функцій здобувачів як учасників симуляції доцільно було підготувати ситуаційні картки, у яких деталізувалися завдання. Ми у дослідженні робили акцент на формування професійної культури майбутнього педагога, його педагогічний такт, емпатію, комунікативні здібності.

Висновки. Інноваційні методи суттєво підвищують мотивацію здобувачів вищої освіти до вивчення педагогічних дисциплін, сприяють розвитку їхніх комунікативних, організаторських навичок, розширюють можливості вдосконалення фахової компетентності, ефективно сприяють успішному становленню майбутніх учителів у закладах вищої освіти.

З іншого боку, застосування цих методів збагачує методичний досвід викладача, спонукає його до пошуку креативних ідей і їх утілення в освітній процес.

Разом із тим подальших досліджень потребують педагогічні умови ефективного поєднання різноманітних інтерактивних методів з урахуванням навчальних і когнітивних особливостей здобувачів у процесі вивчення педагогічних дисциплін.

Література

1. Алфімов Д.В. Інноваційна освітня система: шляхи відродження. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*: збірник наукових праць / ред.кол. Л.І.Даниленко та ін. Київ : Логос, 2000. С.158-160.

2. Даниленко Л.І. Теорія і практика інноваційної діяльності в загальній середній школі. *Управління освітою*, 2001. №3. С.18-24.

3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 2-е вид. доповн. Київ : Академвидав, 2012. 349 с

4. Педагогіка вищої школи: підручник/Д.В.Чернілевський, І.С.Гамрецький, О.А.Зарічанський, І.М.Луцький, О.В.Пшеничнюк: за ред. Д.В.Чернілевського. Вінниця : АМСКП, Глобус-Прес, 2010. 408 с.

5. Пометун О.І. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ: А.С.К, 2007. 144с.

6. Пометун О.І, Комар О.А. Підготовка майбутнього вчителя початкових класів: інтерактивні технології у ВНЗ : навчальний посібник. Умань: РВЦ «Софія», 2007. 166 с.

7. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність. Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2007. 364 с.

8. Чубко О.П. Інноваційні технології навчання в контексті педагогічної підготовки майбутнього вчителя. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки*, 2013. Вип 108. С.67.